

Pand van Popken bij de Leembrug was tot 1957 kazerne De Marechausseekazerne in Smilde van 1850 tot heden

| door *Lute Hilberts*

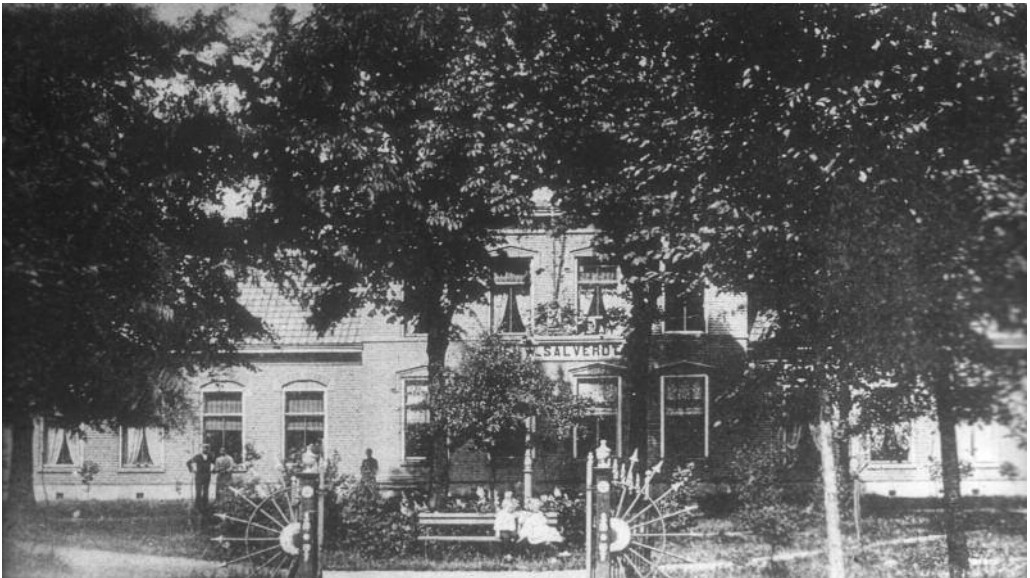
Smilde heeft gedurende vele jaren een marechausseekazerne gehad. Deze was gevestigd in het pand van de familie Popken aan de Rijksweg 85, bij de Leembrug. Toen ik nog niet zo lang geleden lid werd van de redactie, hoorde ik dat een zekere Jan Moesker uit Assen al ruim vijf jaar bezig is met een uitgebreid onderzoek naar de geschiedenis van deze kazerne. De belangstelling van Moesker voor het gebouw, dat de naam ‘Nieuw Salverdt’ op de gevel heeft staan, heeft te maken met zijn echtgenote. Zij is de dochter van rijks-politieagent Faber en is in het pand komen wonen toen haar vader vanuit Friesland naar Smilde werd overgeplaatst.

Dat vind ik interessante kost en toen ik Jan ontmoette, werd ook ik besmet door het ‘kazernevirus’. Samen doken we in de historie van ‘Nieuw Salverdt’ en onderstaand verhaal is daarvan het eindresultaat.

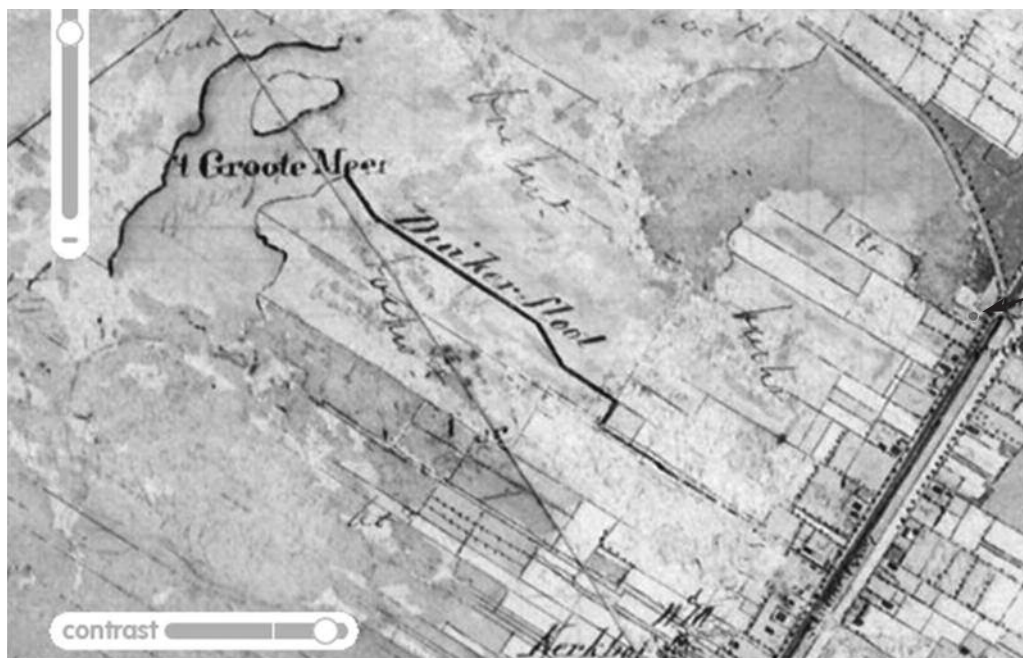
Het gebouw stamt bijna zeker uit het jaar 1855. Een aanbestedingsadvertentie van 3 januari 1855 in de Provinciale Drentsche en Asser Courant moet welhaast van dit gebouw zijn. Op een militaire kaart van 1852 is nog geen sprake van een gebouw, sterker nog, het hele gebied ter hoogte van de Leemdijk, zelfs tot aan de Friese grens, was nog bijna geheel onontgonnen.

Kaart van 1898 vermeldt marechaussee

De daaropvolgende kaart is die van bijna vijftig jaar later en wel die van 1898. Daarop

Een oude prentbriefkaart van de Marechausseekazerne bij de Leembrug

Kaart uit 1852 met rechtsboven de Leemdijk. De stip (zie pijl) markeert ongeveer de plaats waar de boerderij, die later werd gebruikt als marechausseekazerne, nog moet worden gebouwd

staat het pand afgebeeld, dat dan al door het Rijk wordt gehuurd voor de marechaussee. Op het land achter het huis staan nu vele percelen met bomen, dus het eerder genoemd jaartal 1855 van ontstaan kan juist zijn. We hebben het dan (1855) niet over het gebouw in de huidige staat. Nee, het was een royaal boerenhuis met een grote schuur erachter zoals er meer staan op de Smilde, maar zonder de later gebouwde etage en zonder de beide zijvleugels. Op de volgende kaart (1927) is van bomen helemaal geen sprake meer, maar is alles omgevormd tot bouw- en grasland. Zo is het vandaag nog, afgezien van het industrieterrein Leemdijk.

De eerste indicatie voor de bouw van het pand staat in een advertentie van 5 januari 1856, waar een boerenerf van de familie Andries Hummelen te koop wordt aangeboden. Hij was een zoon van de bekende Pieter Hummelen, waarnaar in Hoogersmilde een brug vernoemd is. Hierin werd vermeld dat

deze gronden liggen ten westen van de ontginning van ene mevrouw Fontein. In die tijd was er dus tóch wat activiteit om de gronden daar te ontginnen. Hierover zijn ook nog een aantal advertenties aanwezig.

De Friese familie Fontein

Wie is die mevrouw Fontein, met de meisjesnaam Catharina Stinstra? Uit kadastrale gegevens blijkt dat zij eigenaresse was van veertig hectare grond in de omgeving van het huidige gebouw. Zij was weduwe van de vroeg overleden Agge Fontein uit Franeker, waar het echtpaar ook woonde. Haar schoonvader, Dirk Fontein, bezat een groot landgoed genaamd 'Groot Salverdt', in de streek Salwerd, ten oosten van Franeker. Na zijn overlijden kwam dat landgoed te koop en werd gekocht door Freerk Dirks Fontein, een achterneef van Agge en een zeer bekende Fries. Hij was wetenschapper en verzamelaar en o.a. medeoprichter van de Friese

**PROVINCIALE DRENTSCHE en
ASSER COURANT**

ZATURDAG 5 JANUARIJ 1856:

Op ZATURDAG den 19 Januarij aanstaande des avonds te 7 uur zal, ten verzoeke van den Heer A. HUMMEL te Smilde, in het logement van JOHANNES WIND aldaar

PUBLIEK WORDEN VERKOCHT Een BOERENERF, de OUDE SCHEID genaamd, gelegen te Smilde aan de Vriesche grens en weg naar Appelscha, ten westen van de ontginning van mevrouw de Weduwe FONTEIN, bevattende eene BOERENWONING met twee kamers, schuur en stalling, en circa 40 aaneengelegene BUNDERS GROEN- BOUWLAND en VELDGROND; alle grenzende aan den weg naar Appelscha en mede uitmuntend tot aanleg van kleinere Boerenerven geschikt.

Assen, 4 Januarij 1856

A.W. VAN HOLTHE TOT ECHTEN
Notaris

Academie. Een zoon van Catharina en Agge Fontein, Dirk, ging op het terrein van een in zijn bezit zijnde steenfabriek nabij het landgoed (bij Franeker) wonen en Catharina bleef op het landgoed. Ze bezat er nog wel veel land. Toen Freerk Dirks Fontein in 1843 in Franeker overleed, erfde dochter Dieuwke het landgoed.

Zij was getrouwd met Jan Hofstede (zoon van Petrus Hofstede) en later met Adriaan van der Hoop, een steenrijke bankier van de bank Hope en Co. later Mees en Hope. Nadat deze Van der Hoop in maart 1854 overleed besloot Dieuwke het landgoed te verkopen. Mogelijk was dat tegen de zin is van Catharina. Dit zou de achtergrond kunnen zijn dat ze in 1854 besloot op de Smilde veertig bunder grond te kopen om er een nieuw huis te laten bouwen met de naam 'Nieuw Salverdt'. Mogelijk op advies van Dieuwke die goede ingangen had via de families Hofstede en Kijmmell. De vrouw van Petrus Hofstede heette n.l. Christina Kijmmell. Dit zijn echter pure vermoedens, want er zijn noch in Friesland, noch in Drenthe familiearchieven van de familie Fontein.

**PROVINCIALE DRENTSCHE en
ASSER COURANT**

ZATURDAG 15 NOVEMBER 1856

De Notaris A.J.C. TELLEGEN te Smilde zal, op Dingsdag den 18 November eerstkomende, des voormiddags te 10 uur, op Nieuw Salvert, bij de Leembrug aldaar, ten verzoeke van den Heer A. SPIER, in het openbaar verkoopen:

34 korven met BIJEN, eenige ledige korven met opzetters, een paar BIJENLADDERS en verdere GEREEDSCHAPPEN.

Na circa vier jaar verschijnen er advertenties waarin koeien te koop worden aangeboden; het was dus een veehouderij of gemengd bedrijf tot tenminste 1862. In 1856 is een boerderij bij het landgoed gekocht die de naam krijgt 'Roordaburg'. Het pand stond ongeveer op de plek waar nu de zorgboerderij De Bonte Ruiter staat.

'Roordaburg' wordt in 1862 afgebroken en er wordt een nieuwe boerderij aanbesteed onder dezelfde naam. Ook hier wordt A. Spier genoemd als contactpersoon. In 1872 wordt het pand weer afgebroken.

Ook is er een advertentie (zie foto) waarin een watermolen te koop wordt aangeboden waarbij de naam A. Spier ook weer opduikt. De laatste advertentie met Anthonie Spier is in januari 1868 waar een strook bosgrond te koop wordt aangeboden op Nieuw Salverdt met A. Spier weer als contactpersoon.

manswijk te Smilde, achter de woning van JACOB Ws. DE VRIES. Te bevragen bij den eigenaar JAN B. ZWIERS te Smilde.

Uit de hand te koop:

Een zoo goed als nieuwe WATERMOLEN op de plaats NIEUW SALVERT te Smilde. Te bevragen bij A. SPIER aldaar.

Op Donderdag den 11 Januarij 1866, des avonds te 6 uur, ten huize van den Logementboeder J. H. WIND te Smilde, ten verzoeke van den Heer Mr. L. OUDENHUIS

Karnhond gevraagd

In 1879 verscheen een advertentie in de krant van ene Lieuwe de Vries met de vraag naar een karnhond te 'Nieuw Salverdt'. Hij was in 1878 vanuit Haulerwijk als landbouwer naar de Smilde gekomen.

**PROVINCIALE DRENTSCHE en
ASSER COURANT**

VRIJDAG 18 JULIJ 1879

KARNHOND.

Een KARNHOND wordt gevraagd door LIEUWE K. DE VRIES, Huize "Nieuw Salverdt" te Smilde.

Brieven franco.

(Een karnhond is een hond die in een loopwiel moest lopen om de karnton voor de boterbereiding aan te drijven. Omdat honden in die tijd veelal aan de ketting lagen, deden ze het werk in een loopwiel graag, verder was het ook goed voor hun conditie). Op dat ogenblik was er dus nog sprake van een boerenbedrijf.

Op 25 mei 1889 trouwde een dochter van Lieuwe de Vries op 'de Smilde'. Dus voordat het gebouw als kazerne werd gebruikt, was het een boerderij. In mei 1895, jaar van verbouw naar kazerne, vertrekt Lieuwe de Vries naar Ooststellingwerf waar zijn dochter woont.

De komst van de marechaussee naar Smilde heeft vrijwel zeker te maken met de strijd van Smildeger veenarbeiders voor een beter leven en betere huisvesting.

Deze conclusie is gerechtvaardigd, want in het marechausseemuseum in Buren ligt een brief waarin wordt vermeld dat in Smilde een kazerne komt, omdat er regelmatig onlusten en oproeren waren bij de veenontginning.

En Smildegers zijn niet van de gemakkelijkste hoorde ik uit de mond van inleider en oud-

gemeentesecretaris Jannes Westerhof tijdens zijn lezing voor onze vereniging over burgemeesters, boeren en buitenlui in 'The Bridge' op 19 september van het vorig jaar.

In de veenkoloniën in den lande was destijds veel onvrede. Men had niks en had dus ook niet veel te verliezen. De eerste bewoners van de veengebieden rondom de Dieverder venen en Kloosterveen (Smilde) waren 'vogels van velerlei pluimage'. Uit alle windstreken kwamen ze naar de veengebieden om een nieuw bestaan op te bouwen.

Het was ook niet zo dat iedereen die in de Smildegger venen aan het werk was, er ook woonde. Veel mannen waren seizoenarbeiders en kwamen in het turfseizoen in de Smildegger venen werken. 's Winters was het er stil, maar in het seizoen was het een drukte van belang en voeren de turfschepen af en aan, soms werd er zelfs in file gevaren. Maar als het voor en er een dik pak sneeuw lag, was er geen werk en was het sappelen om de winter door te komen. Complete gezinnen en dus ook de kleinste kinderen gingen mee naar het veen. De wat oudere Smildeggers weten daar nog alles van.

Zoals gezegd, men trok naar de veengebieden om een nieuw bestaan op te bouwen, vaak voortgedreven door werkloosheid, armoede en honger. Het waren in die tijd complete volksverhuizingen die ook vanuit Duitsland (Westfalen) op gang kwamen.

Stakingsgolf over Nederland

Rond 1888 spoelde er een stakingsgolf over Nederland en dan vooral in de veengebieden. Het ging om meer loon, betere arbeidsomstandigheden en het afschaffen van de verplichte winkelnering bij de verveners. In het noorden moeten we dan denken aan Veendam, Stadskanaal, Klazienaveen, Hoogeveen, Smilde en Appelscha.

Veel burgemeesters moesten huzaren van het

leger inhuren om de gemoederen te beteugelen. In bepaalde perioden trokken groepen van dertig tot veertig soldaten naar de om hulp roepende gemeenten. De eigen veldwachters konden het lang niet aan. De burgemeesters zaten eigenlijk niet op die huzaren te wachten, want ze moesten die hulptroepen uit eigen middelen betalen.

De commissaris van de Koning van Groningen was het blijkbaar zat iedere keer overal vandaan militairen op te moeten trommelen. Rond maart 1890 kwam hij met een voorstel om op verschillende plaatsen in de onrustige gebieden marechausseekazernes te vestigen.

Nog in april van datzelfde jaar werd begonnen met de bouw van de kazerne in Stadskanaal. Waarschijnlijk heeft deze actie in het hele land navolging gekregen en is dat de reden dat daardoor ook in het veenrijke Smilde marechaussees werden gehuisvest. Tegelijkertijd kwamen er marechaussees in o.a. Helenaveen, Zwartsluis, in Zeeuws-Vlaanderen, Wijhe, Wageningen, Sloten, Marum, Appingedam, Groningen, Nieuwe Pekela en Valthermond.

Voor de volledigheid moet nog worden vermeld dat na de bouw van de kazernes van Stadskanaal, Valthermond en Borger er nog wel gestaakt is, maar lang niet meer zoveel als de jaren daarvoor. De strijd van de arbeiders voor een beter bestaan werd meer en meer opgepakt door de vakbonden en politieke partijen. In deze tijd kwamen ook de eerste socialistische sprekers in de veenbuurten om de arbeiders toe te spreken en om naar hun problemen te luisteren.

In Smilde is relatief weinig gestaakt; wél kwamen hier regelmatig veenarbeiders uit de omgeving van Appelscha om de Smildeggers over te halen mee op te trekken tegen de verveners. De Smildeggers turfstekers waren er echter moeilijk voor te porren. Uit allerlei

Feest in Smilde (3 september 1923, 25-jarig jubileum koningin Wilhelmina). Rechts het witte huis van de voormalige dokters aan de Hoofdstraat, nu Veenhoopsweg. Daarvoor een marechaussee en daarachter veldwachter Van der Leij.

geschriften wordt duidelijk dat dit kwam door de hechte Smildeger gemeenschap met veel gelovigen. Men stond niet op tegen een baas die je elke week het loon uitbetaalde.

Dat laatste gold ook voor de seizoenarbeiders, waarvan er velen gelovig waren. In Smilde werkten o.a. veel Duitse katholieken, zodat de katholieke kerk in Assen op bepaalde katholieke hoogtijdagen overspoeld werd met geloofsgenoten uit de Smilder venen. Men wist zich bijna geen raad met zo'n grote toeloop en lang niet iedereen kon een stoel bemachtigen.

Dat het in Smilde toch anders was dan in de andere veengebieden blijkt uit het volgende: Een partijman van de arbeiderspartij wilde een spreekbeurt houden in Smilde. Eerst was het al moeilijk een locatie te vinden. Verscheidene kasteleins hadden er niet veel trek in. Toen het hem toch lukte was hij nauwelijks uitgesproken of hij werd met 'pek en veren' Smilde uitgejaagd!

Eerste bewoners van Nieuw Salverdt

Terug naar de marechausseekazerne in Smilde. Deze is dus niet zoals de kazernes in Stadskanaal, Valthermond en Borger als kazerne gebouwd, maar was eerst in gebruik als boerderij. Een naam die in diverse advertenties over 'Nieuw Salverdt' voorkomt is die van de al eerder genoemde Anthonie Spier. Hij was destijds onderwijzer op de Smilde. Hij zat vele jaren in de gemeenteraad, in allerlei besturen en richtte in 1854 een vervevingsmaatschappij op onder de naam Spier en Co. Daarvoor gaf hij zijn baan als onderwijzer op.

Zijn eerste klus was de vervening van de 40 bunder veen die hij voor de weduwe Fontein uitvoerde.

Dat het hem voor de wind ging, blijkt wel uit onderstaand krantenartikelje.

Provinciale Drentsche en Asser Courant
Zaterdag 2 December 1854

Smilde, 1 Dec. Met genoegen kunnen we berigten, dat er dagelijks meer dan honderd arbeiders werkzaam zijn aan de ontginning van den heer Spier en Cons. Blijven we nog wat van de vorst bevrijd dan zal dit getal voorzeker nog grooter worden; een zegen voorwaar voor de arbeidende klasse.

Spier behoorde tot de notabelen van Smilde en de kans is groot dat de Spiersbrug in Hoogersmilde naar deze Anthonie Spier is vernoemd.

Aanwijzingen uit diverse documenten rechtvaardigen de aanneming dat Anthonie Spier tot 1868 op Nieuw-Salverdt gewoond heeft als landbouwer.

In 1863 trouwde een dochter van de weduwe Fontein, Aaltje, met de Smildeger notaris Van Tellegen die in 1855 uit Den Haag naar Smilde was gekomen. Toen op 19 november 1874 Catharina Fontein overleed, verhuisde haar dochter Aaltje van Smilde naar Harlingen. Dit mogelijk in verband met de nalatenschap van haar moeder. Haar man, notaris Van Tellegen, bleef echter in Smilde wonen en werken.

In 1876 werd het gehele landgoed in Hijkersmilde gelijkmatig verdeeld tussen Catharina's zoon Dirk en zijn zwager Addick Adrianus Land.

Twee huisjes

De status van het landgoed in 1880 is nauwkeurig bekend, omdat er kadastrale gegevens van zijn. Het omvatte omstreeks 86 hectare met bos, stukken bouwland, weidegrond en nog delen onontgonnen veengebied.

Opvallend is dat achter op het landgoed nog twee huisjes stonden. Een van die huisjes behoorde toe aan Dirk Fontein en het tweede huisje met enkele percelen grond was er al voor Nieuw Salverdt en was eigendom van Karst Jacobs Herder. Er liep een pad/landweg vanaf de Leemdijk naar de twee huisjes toe. Op de kadaster informatie uit 1880 staan de huisjes en ook op de kaarten van 1898 en 1927 zijn de huisjes nog te zien. Direct na de oorlog was het pad er nog, nu is het deels opgeslokt door het industrieterrein en opgegaan in akker/weidegrond.

In december 1894 verscheen een advertentie in de Leeuwarder Courant en het Nieuwsblad van het Noorden waarin het landgoed 'Nieuw Salverdt' te Hijkersmilde te koop wordt aangeboden.

Dirk Fontein en Addick Land zijn inmiddels bejaard en zullen beiden enige jaren later overlijden. De uiteindelijke kopers zijn de Smildeger notaris Jan Veenhoven en boomkweker Johan de Wal uit Amersfoort. Johan is een zoon van Henricus de Wal, oprichter van de boomkwekerij 'De Eikenterpen' op 'de Smilde'. Deze was gevestigd ter hoogte van garage Hoogeveen en de familie Meilof aan de Kanaalweg.

De Veenhovens waren, waarschijnlijk vanwege de huuropbrengsten, nogal gek op marechausseekazernes. Ze kochten er verschillende, o.a. die van Zuidhorn, Hallum en Witmarsum en betaalden er meestal rond fl. 11.000 voor. Mogelijk hadden Veenhoven en De Wal een vooruitziende blik dat de overheid er marechaussee in zou willen onderbrengen. Aangenomen mag worden dat dit nieuwtje al rond ging op Smilde.

Marechausseekazerne in 'Nieuw Salverdt'

Op 25 oktober 1895 werd in een advertentie gemeld dat er per 1 november in

Het wapen op de vroegere Marechausseekazerne in Borger

Hijkersmilde een marechausseebrigade zal worden gevestigd. De locatie van het pand bij de Leembrug was ideaal voor de bereikbaarheid en surveillance van de Smildeger venen, maar ook in de richting van de veengebieden rondom Appelscha en richting Westerbork/Witteveen.

Het lukte het Rijk 'Nieuw Salverdt' te huren van Jan Veenhoven en Johan de Wal. Het pand werd gehuurd voor een periode van 25 jaar en 2 maanden voor 850 gulden per jaar. De boerderij werd verbouwd om het pand geschikt te maken voor de vestiging van een kazerne. Er werden twee vleugels aangebouwd, er kwam een verdieping op en ook intern werd het een en ander aangepast. De commandant en de ondercommandant met hun gezinsleden kwamen op de begane

grond te wonen en de kamers op de verdieping werden bestemd voor de (verplicht ongehuwde) marechaussees. Zo kwam er in Hijkersmilde een bereden brigade van vijf man. Daarvoor werd in de schuur stallingsruimte gemaakt voor de paarden. Daar kwamen ook arrestantencellen. De commandant was tot april 1896 brigadier Hamelinck. De bereden status duurde tot 1908, waarna het een brigade te voet/fiets werd. De sterkte werd opgevoerd naar zes man.

Nadat op 2 mei 1910 notaris Jan Veenhoven was overleden kocht Johan de Wal ook dát deel.

De brigade vertrok bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog voor enkele maanden naar Amsterdam.

In het oorlogsjaar 1914 werd de sterkte teruggebracht naar vijf man. In 1921 werd een

nieuw huurcontract afgesloten, weer met een looptijd van 25 jaar voor de som van 1000 gulden per jaar.

Op 9 december 1922 meldt de Koninklijke Marechaussee aan de gemeente Smilde dat men van plan is de kazerne op te heffen en er één Rijksveldwachter wil stationeren. Vijf dagen later laat burgemeester Servatius van Smilde in een brief aan de Districtscommandant in Rolde weten dat hij geen medewerking wil verlenen aan de voorgestelde opheffing van de gehele marechaussee (zes personen).

De burgemeester onderbouwde zijn verhaal door mee te delen dat Smilde langs de vaart 3½ uur gaans is, met vele zijwegen en daardoor erg moeilijk te surveilleren is. Hij wees er verder op dat de onveiligheid van het platteland steeds meer toeneemt, getuige de inbraak bij het Post- en Telegraafkantoor alhier en vermeldt ook dat er onlangs nog een poging tot braak vrijdeld werd bij de gemeenteontvanger. Een ruil van zes marechaussees tegen één rijksveldwachter lijkt hem niet goed, terwijl ook de gemeentelijke financiën het niet toelaten om uit eigen middelen extra veldwachters aan te stellen.

Tot 1926 blijft het dan stil in de archieven over de marechausseekazerne.

In 1926 werd het pand van de marechaussee aangesloten op het elektriciteitsnet; kosten fl. 80,00. Deze werden elk voor de helft betaald door Johan de Wal en het ministerie van Defensie. De olielampen vond men te gevaarlijk in een gebouw met veel houten afwerking. Ook kwam er verlichting in de boevencellen achter in de schuur.

Het pand was overigens zeer gehorig en erg sober gebouwd, zeker wat het sanitair betreft. De marechaussees hadden geen stromend water op hun kamers en het toilet was gewoon een hok met een 'poepdoos' eronder. Op 19 november 1931 ging er een brief naar

de Inspecteur-Generaal van de marechaussee waarin gesteld werd dat de woonsituatie voor de gehuwde opperwachtmeester en wachtmeester onhoudbaar is. De woningen in de zijvleugels beschikten over slechts één slaapkamer, waar respectievelijk zes en vier personen, kinderen en ouders, moesten slapen. Voorgesteld werd twee slaapkamers op de zolder van elke vleugel bij te bouwen. Ook het middengedeelte wilde men verbouwen, zodat er een behoorlijke dienstruimte kan ontstaan. Eigenaar De Wal ging akkoord onder voorwaarde dat de huur met zes procent verhoogd zal mogen worden. Nadat hier overeenstemming werd bereikt, ging de verbouwing nog in hetzelfde jaar (1932) van start.

De vleugels waren voor opperwachtmeester Albertus Hogenberk met vier personen en wachtmeester Ludzer de Goede met zes personen. De commandant woonde in het rechter gedeelte van de kazerne. Bij deze verbouwing ontstond een nieuwe ingang aan de voorzijde van het gebouw.

Milieu delict

In de periode dat de marechaussee in Smilde was gevestigd, deden zich enkele opmerkelijke zaken voor. Zo waren in 1900 de marechaussees Van der Veen en Antonides betrokken bij een milieu delict. De aardappelmeelfabriek van Jacob Hoogerbrugge, tussen de Jonkers- en de Evert Hendrikswijk, had vervuild water uit de vloeivelden geloosd op het kanaal. Een uitgebreid verslag over de rechtszaak hierover stond destijds in de krant.

Een ander voorval deed zich voor in 1935 toen de marechaussee door een jachtopziener werd getipt dat er stropers in het veld zouden lopen. De marechaussees Vogel en Kuiper en de wachtmeester De Goede gingen er in de nacht op uit, maar op het moment dat ze de stropers wilden arresteren gingen deze er van door. Na een achtervolging stuitten ze weer

Het pand van de fam. Popken in 2014

op de stropers die plotseling een lichtbak op hen richtten en op marechaussee Vogel gingen schieten. Een vuurgevecht volgde en uiteindelijk werden de stropers gearresteerd. Eén van de stropers bleek tijdens het vuurgevecht gewond te zijn geraakt.

Veel krantenartikelen werden gewijd aan een auto ongeluk in 1931 waarbij een autobus met GVAV-spelers en twee auto's betrokken waren. Bij een inhaalmanoeuvre, waarbij een auto te water raakte, verdronken vier personen in de vaart. Ook hierbij werd de marechaussee ingeschakeld. De slachtoffers werden naar de kazerne gebracht. Geen enkel bericht is er in de archieven te vinden over een optreden tegen roerig veenvolk.

Vanaf het begin van de ingebruikname van de

kazerne tot aan de Tweede Wereldoorlog hebben ongeveer zeventig man marechaussee in de kazerne gewoond en gediend.

Vanaf het einde van de oorlog tot 1957 is de Rijkspolitie op 'Nieuw Salverdt' gevestigd geweest. Enkele namen van agenten uit die tijd zijn: Smouter, Van Asselt, Smallenbroek, Vos en Faber.

Margreeth Moesker, de dochter van agent Faber, onderstreept dat het pand gehorig was. Als Margreeth met haar broertje in de bedstee de psalmversjes zongen die ze op school moesten leren, zong de bovenbuurman mee!

Nadat in 1956 opnieuw klachten werden geuit dat de huisvesting niet aan de eisen van de tijd voldoet, liet de toenmalige eigenaresse, mevrouw Albertine van Rooij-de Wal uit Blaricum, het pand renoveren voor een

bedrag van ruim zesduizend gulden.

Per 1 januari 1957 werd de kazerne door haar opnieuw voor tien jaar verhuurd aan de Rijksgebouwendienst.

In een brief van 1 november 1956 deelde burgemeester Rijpstra haar overigens mee dat de kazerne, ook na de verbouwing, nog steeds niet voldoet aan de eisen van de tijd. Ook is hij van mening dat de politie meer in het dorp zou moeten worden gehuisvest, omdat het inwonertal van de gemeente flink is toegenomen en de kazerne erg decentraal ligt. Medewerking werd toegezegd om de personeelsleden van de kazerne een woning toe te wijzen in Smilde of in Assen.

In 1957 veranderde de bewoning van ‘Nieuw Salverdt’. Mevrouw Van Rooij-de Wal, verkocht het pand aan A.M. Popken. Popken vestigde in dat jaar zijn mechanisatiebedrijf in de grote schuur en betrok met zijn gezin de zuidvleugel. In de noordvleugel kwamen zijn schoonmoeder met zijn zwager te wonen, de familie Van Olsten.

Zo rond 1985 verkocht Popken het pand aan zijn zoons, Oege en Jan.

Momenteel woont mevrouw Popken (Jan is overleden) in de noordvleugel, haar zoon Jos woont met zijn gezin in de zuidvleugel en zoon Rob woont op de etage.

Vorig jaar zomer werd het pand helemaal opgeknapt en kwam er prachtig, kleurig siermetselwerk tevoorschijn en ziet het gebouw er aan de voorzijde, behalve de voordeur, weer uit als na de verbouwing van 1895.

Geraadpleegde bronnen:

Het verhaal van Jan Moesker.

Historische Verenigingen in Onstwedde en Borger.

Hulp van Gerrit Helder en vele Smildegers.

Het archief Gemeentehuis Beilen.

Diverse internet websites.

Drents archief.

Nationaal Archief te Den Haag.

Tresoar (Fries Historische en Letterkundig Centrum).